

ОЦІНКА НАЯВНИХ СТРАТЕГІЙ, ПРАКТИК ТА ВИКЛИКІВ ЗАСТОСУВАННЯ КОНТРОЛЬОВАНОЇ ПОСТАВКИ ЯК ІНСТРУМЕНТУ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПРОТИДІЇ НЕЗАКОННОМУ ОБІГУ НАРКОТИЧНИХ РЕЧОВИН У ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ

Янкова Людмила Юрійвна,

*викладач кафедри оперативно-розшукової діяльності
факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції
Одеського державного університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук*

В умовах воєнного стану, коли звичайні механізми соціального контролю та правопорядку часто зазнають значних випробувань, проблема незаконного обігу наркотичних речовин набуває особливої гостроти. Це викликає необхідність адаптації існуючих стратегій та практик оперативно-розшукової діяльності до нових викликів, а також розробку новітніх підходів, серед яких одним з потенційно ефективних інструментів є контрольована поставка.

Контрольована поставка як метод оперативно-розшукової діяльності дозволяє правоохоронним органам «пропустити» через свої руки певні партії наркотиків під строгим наглядом, з метою виявлення та затримання осіб, які займаються їх незаконним розповсюдженням. Воєнний стан, який характеризується посиленням контролю на кордонах, обмеженням руху, а також зміною соціально-економічних умов, суттєво впливає на методики та стратегії протидії незаконній наркоторгівлі.

Оцінка наявних стратегій, практик та викликів включає в себе:

- зміни в оперативно-розшуковій діяльності: у період воєнного стану, зусилля Національної поліції були значною мірою переорієнтовано на забезпечення національної безпеки та громадського порядку. Однак, це не зменшує важливості боротьби з наркоторгівлею. Контрольовані поставки у цей час мають бути більш гнучкими та адаптованими до змінених умов, з особливим акцентом на безпеку та конфіденційність;

- логістичні та правові виклики: воєнний стан вносить певні правові та логістичні виклики. Це включає обмеження в переміщенні, що може ускладнювати реалізацію контрольованих поставок, а також потребує чіткого правового регулювання та координації між різними відомствами;

- технічні засоби та методи: технічне оснащення та методи виявлення наркотиків мають адаптуватися до воєнних умов. Наприклад, використання сучасних технологій досудового розслідування та нагляду, які можуть допомогти в ідентифікації та відстеженні наркотичних речовин;

- співпраця з міжнародними партнерами: враховуючи, що наркоторгівля часто має міжнародний характер, важливим аспектом є співпраця з міжнародними правоохоронними організаціями. Це може включати обмін інформацією, досвідом, тощо.

Аналіз практики застосування контрольованої поставки у Національній поліції України дозволяє зробити висновок, що її проведення включає такі етапи:

- отримання оперативної інформації, планування та підготовка;
- безпосереднє здійснення закупки;
- документування;
- затримання та притягнення до відповідальності.

Незважаючи на ефективність даного заходу, як методу боротьби із наркобізнесом, правоохоронці стикаються з численними викликами, такими як ризик для життя і здоров'я співробітників, можливість витоку інформації, юридичні та етичні питання.

Сучасні виклики, з якими стикається Україна, особливо у контексті повномасштабної війни, потребують ефективної відповіді на анти суспільні прояви та забезпечення національної безпеки.

Одним із ключових інструментів у цьому напрямку є оперативно-розшукова діяльність (ОРД), що включає застосування контрольованої поставки. Нинішні умови воєнного конфлікту вимагають від правоохоронних органів не лише реагування на протиправні прояви з боку ворожих диверсійних груп, але й з боку громадян, які можуть бути залучені до підривної діяльності. Однак, ефективність оперативно-розшукових заходів часто залишається недостатньою через юридичні складнощі та формалізм.

Сучасна процедура отримання дозволу на проведення ОРД, включаючи контрольовану поставку, характеризується значною складністю, ризиками витоку інформації, втратою оперативності та ефективності. Ця проблема ускладнюється обмеженням здійснення оперативно-розшукових заходів рамками кримінального провадження та серйозністю правопорушення.

Згідно з чинним законодавством, використання можливостей ОРД за межами кримінального процесу є обмеженим. Водночас, Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» дозволяє проводити певні заходи, але виникають складнощі з визнанням отриманих даних як доказів у подальшому кримінальному процесі.

У світлі цього аналізу важливо відзначити необхідність перегляду та оптимізації правової бази, яка регулює ОРД, з метою підвищення її ефективності у воєнний період. Це дозволить поліції оперативно та ефективно реагувати на злочинні дії, зокрема, пов'язані з незаконним обігом наркотичних речовин, та забезпечить відповідність правової процедури реальним потребам суспільства і держави в умовах воєнного стану. Це стосується і оперативної ефективності та законодавчого регулювання контрольованої поставки. Існуючі процедури, пов'язані з отриманням дозволу на проведення оперативно-розшукових заходів, часто виявляються недостатньо гнучкими для швидкого реагування на злочинні дії, особливо в умовах, коли сучасні інформаційні технології дозволяють миттєвий обмін інформацією.

Незаконний обіг наркотиків, як один із найбільш латентних та шкідливих для національної безпеки видів злочинності, також вимагає ефективного за-

стосування контрольованої поставки та інших методів оперативно-розшукової діяльності. Проте, процедура документування таких проявів часто є складною та бюрократичною, що може призвести до уникнення відповідальності винних осіб. Наприклад, численні випадки пересилання наркотичних речовин військовим для особистого вживання, підкреслює складнощі, з якими стикаються правоохоронні органи при спробі документувати ці дії.

Враховуючи зазначені аспекти, стає очевидною потреба у реформуванні та оптимізації процедур дозволу на проведення оперативно-розшукових заходів. Сучасна ситуація вимагає від правоохоронних органів більшої гнучкості, оперативності та ефективності у боротьбі з різними формами протиправної діяльності, включаючи незаконний обіг наркотичних речовин.

Це підкреслює важливість реалізації комплексного підходу у сфері ОРД, який би включав не лише поліпшення нормативної бази, але й розширення можливостей її застосування для ефективної протидії різним видам злочинності в умовах воєнного стану.

Література:

1. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24. 02. 2022 р. № 64 в редакції від 10. 11. 2023 р. [Електронний ресурс] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text> (дата звернення 14.03.2024).
2. Актуальні проблеми протидії злочинності та корупції: збірник тез Всеукраїнської науково-практичної конференції (Харків, 17 лютого 2023 р.). Харків: Юрайт, 2023. С 265-269, 277-282.
3. Басалик С. Вплив сучасного нормативно-правового забезпечення оперативно-розшукової діяльності на ефективність здійснюваних заходів. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2023. № 2. С. 261.
4. Ерьоменко В. Особливості здійснення оперативно-розшукової діяльності в умовах воєнного стану. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2023. № 2. С. 344-346.
5. Албул С.В. Специфіка об'єктів оперативного пошуку під час виявлення та документування фактів колабораційної діяльності на деокупованих територіях України. *Актуальні питання кримінально-правової кваліфікації, документування та розслідування колабораціонізму: матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції* (м. Одеса, ОДУВС, 21 липня 2023 р.). Одеса: Вид-во «Юридика», 2023. С. 5–10.
6. Поляков Є.В., Щурат Т.Г. Особливості розслідування злочинів, пов'язаних з обігом наркотичних засобів на залізничному транспорті. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2022. № 1-2. С. 140–144.
7. Щурат Т.Г. Актуальні питання протидії організованій етнічній наркозлочинності в Україні. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2022. № 3. С. 244-247.
8. Оперативно-розшукова діяльність: навчальний посібник / С. В. Албул, С. О. Єгоров, Є. В. Поляков, Т. Г. Щурат; за заг. ред. проф. С. В. Албула. Одеса: ОДУВС, 2023. – 304 с.